

De gebogen traliemossel lijkt zich nog niet uit te breiden

Adriaan Gmelig Meyling & Rykel de Bruyne, Stichting ANEMOON

Sinds 2018 leeft in het brakke water van het Noordzeekanaal een exotische mossel: de gebogen traliemossel (*Ischadium recurvum*). Deze is door iedereen goed te herkennen aan de uitwaaiende ribbelsculptuur. Van buiten het Noordzeekanaal zijn nog geen waarnemingen bekend. Omdat verwacht wordt dat de soort ook in andere brakke wateren zal opduiken, vragen we in deze Kijk op Exoten aandacht voor deze mossel.

Tralies en groeilijnen

De schelpen van deze tweekleppige kunnen een lengte bereiken van 6 cm en een hoogte van 4 cm. In Nederland zijn de meeste exemplaren circa 4 centimeter. Jonge exemplaren zijn driehoekig en vrij plat, grote zijn langwerpiger en vooral de onderrand is dan min of meer naar binnen gebogen. Net als bij veel andere tweekleppigen zijn op de buitenkant van de schelp vaak groeilijnen te zien. Deze kruisen de vanuit de top stralende 'tralies', waar de Nederlandse naam vandaan komt. Net als bij bomen zijn de groeilijnen het gevolg van een stop in de groei tijdens de winter. Ze verklappen de leeftijd. Onder water zijn de schelpen van levende dieren vaak bedekt met een bruinig opperhuidje met aangroei van algen. Dan valt vooral een heldergeel randje op, dat de recente groei aangeeft. Schoongemaakt zijn de kleppen grijswit met tussen de tralies donkere lijnen. De binnenkant bestaat uit glanzend paarsbruin en grijswit parelmoer.

Herkenning

In Nederland is verwarring met andere mosselsoorten niet mogelijk. De alleen uit het brakwatermeer bij Goes bekende Aziatische mossel *Arcuatula senhousia* (eveneens een exoot) heeft weliswaar ook traliesculptuur, maar deze is vaag en de schelp is veel dunschaliger en langwerpiger, zonder naar binnen gebogen onderrand. Bij de in zout water levende streepeschelpen (subfamilie *Musculidae*) is de fijnere ribbelsculptuur steeds in het midden onderbroken door een ongeribbeld vlak. Deze soorten blijven veel kleiner (1-2 cm). Uit onze zoete wateren kennen we verder nog twee andere 'gestreepte' mosselachtigen, overigens eveneens exoten: de driehoeksmossel (*Dreissena polymorpha*) en de quaggamossel (*Dreissena bugensis*). Hier zijn de zigzag-verlopende strepen echter onderdeel van het kleurpatroon; de schelp zelf is niet geribbeld. In het brakke water leven verder nog de brakwatermossel (*Mytilopsis leucophaeata*) en in het zoute water de (gewone) mossel (*Mytilus edulis*). Beide hebben geen ribbels op de schelpen.

Herkomst en introductie

De gebogen traliemossel is oorspronkelijk afkomstig uit de Golf van Mexico. De soort is waarschijnlijk via scheepsrompen ingevoerd. De dieren hebben immers sterke byssusdraden waarmee ze zich aan oppervlaktes vasthechten en de soort is goed bestand tegen sterke stromingen. Daarnaast is het zeer waarschijnlijk dat ze met oestertransporten verplaatst zijn naar New England en Californië. Het is ook mogelijk dat ze vandaaruit als larven met ballastwater naar ons deel van Europa zijn gekomen. In 2018 is de soort voor het eerst in Europa waargenomen en wel in het Noordzeekanaal. Dankzij de groeilijnen kon worden vastgesteld dat de dieren zich al enkele jaren eerder moeten hebben gevestigd.

Schoongemaakte schelp van de gebogen traliemossel. (Foto: Adriaan Gmelig Meyling)

Rif van Gebogen traliemossels in het Noordzeekanaal. De schelpen zijn hier begroeid met een bruin-zwarte alg.
(Foto: Adriaan Gmelig Meyling)

In het oorspronkelijke leefgebied komt de gebogen traliemossel voor in lagunen en brakke wateren, vastgehecht met hun byssusdraden aan oesters en ander hard substraat. In het Noordzeekanaal leeft de soort voornamelijk vastgehecht aan en ingebed tussen de aldaar massaal voorkomende, hele riffen vormende trompetkalkkokerworm (*Ficopomatus enigmaticus*). Dit is eveneens een exoot, geïntroduceerd in 1967 en afkomstig uit de zuidelijke Stille Oceaan en overigens ook een soort die op scheepsrompen wordt aangetroffen.

Impact

Als mogelijke economische impact wordt aangroei in koelwaterinstallaties en gemalen genoemd. Gebogen traliemossels zijn filterfeeders en ze zouden voor inheemse soorten, zoals de brakwatermossel, een concurrent kunnen zijn.

Oproep

Veel exotische brakwatersoorten zien we na introductie aanvankelijk alleen lokaal voorkomen. Pas nadat ze lokaal massaal voorkomen, zien we ze zich verder uitbreiden en ook in andere brakwatergebieden opduiken, al dan niet 'geholpen' door de mens via onder andere schepen. We verwachten dat dit ook met de gebogen traliemossel zal gaan gebeuren.

Op dit moment is de soort echter alleen nog bekend uit het Noordzeekanaalgebied en de aanliggende Amsterdamse havens en kanalen. We willen daarom een oproep doen om vooral in havens en andere brakke wateren uit te kijken naar deze mossel. Let vooral op kluiten van de trompetkalkkokerworm, waar de dieren bij ingebed zitten. Het geribbelde, heldergele randje verradt de soort vaak. Waarnemingen kunnen worden doorgegeven via [Verspreidingsatlas.nl](https://verspreidingsatlas.nl), [Waarneming.nl](https://waarneming.nl) en ook per mail naar anemoon@cistron.nl.